

Praca behawiorysty w schronisku dla zwierząt

lek. wet. Jolanta Łapińska
zoopsycholog, behawiorysta

W ostatnich latach coraz bardziej popularny staje się zawód zoopsychologa, zwanego też behawiorystą czy psychologiem zwierzęcym. Coraz więcej osób kształci się w tym kierunku, a następnie rozpoczyna własną praktykę. Dla tych, którzy chcą pracować w zawodzie zoopsychologa/behawiorysty, praktyka w schronisku jest szczególnie przydatna, ponieważ daje możliwość szybkiego rozwoju oraz zdobycia doświadczenia w pracy ze zwierzętami. W odróżnieniu od konsultacji w ramach prywatnej praktyki, które polegają głównie na pracy z ludźmi, właścicielami zwierząt, w schronisku pracuje się bezpośrednio ze zwierzętami. Jest to zupełnie inny rodzaj pracy, który daje rzeczywistą możliwość poznania psychiki zwierząt i nabycia umiejętności budowania z nimi relacji, co jest podstawą wszelkiej pracy behawioralnej. W Polsce najwięcej jest schronisk dla psów – i to one są najliczniejszymi zwierzętami schroniskowymi. Znacząco mniej jest schroniskowych kotów, czasami trafiają się szczury, czy króliki. Z tego powodu działalność behawiorysty w schronisku dotyczy w głównej mierze psów, a w znacząco mniejszym stopniu – kotów. Z uwagi na to poniższy artykuł będzie koncentrował się na aspektach dotyczących pracy z psami.

Praca behawiorysty w schronisku obejmuje kilka obszarów. Jednym z nich jest przeprowadzanie oceny behawioralnej poszczególnych zwierząt i identyfikacji problemów związanych z ich zachowaniem.

Ocena profilu osobowości psa

Psy po przyjęciu do schroniska trafiają na kwarantannę, gdzie przebywają 10-14 dni. Jest to dla nich najtrudniejszy okres. Wskutek drastycznej zmiany warunków życia są w szoku, są zagubione i wylęknione. W tym czasie psy wymagają szczególnie intensywnej opieki ze strony behawiorysty, która jest kluczowa w profilaktyce zaburzeń zachowania, ale także umożliwia dokonanie wstępnej oceny każdego z psów i pozwala określić wytyczne do dalszej nad nimi opieki oraz doboru odpowiedniego opiekuna, optymalnego rodzaju boksu i psiego towarzystwa.

W przypadku psów z problemami behawioralnymi kolejnym etapem ich pobytu w schronisku poddanie ich odpowiedniej terapii, działaniu wzbogaconego środowiska i modyfikacji zachowań poprzez stosowanie odpowiednich programów behawioralnych. Te psy znajdują się pod stałą opieką behawiorysty i nie kwalifikują się do adopcji. Dopiero po uzyskaniu satysfakcjonującej poprawy ich stanu i zachowania są one przekazywane pod dalszą opiekę wolontariuszom i jednocześnie do adopcji.

W przypadku wszystkich psów w schronisku kluczową rolę odgrywa określenie profilu ich osobowości i indywidualnych potrzeb, tak, aby można było dopasować do każdego z nich odpowiedni typ nowych właścicieli i optymalne warunki życia. Dokładne poznanie psów możliwe jest poprzez ich obserwację w różnych kontekstach, co w codziennym schronisko-

Dla tych, którzy chcą pracować w zawodzie zoopsychologa/behawiorysty, praktyka w schronisku jest szczególnie przydatna, ponieważ daje możliwość szybkiego rozwoju oraz zdobycia doświadczenia w pracy ze zwierzętami.

wym życiu jest trudne do osiągnięcia, bo schroniska dla zwierząt zlokalizowane są zwykle poza miastem. Dlatego bardzo pomocne są różne akcje z udziałem psów schroniskowych organizowane w centrum miast. Dają one możliwość obserwacji zachowań psów na ulicy, w tłumie, wśród dużej liczby bodźców i w trudnych dla nich warunkach, co jest niezwykle pomocne w dokładnym ich poznaniu i określeniu optymalnych warunków życia dla każdego z nich.

Doradztwo przed- i poadopcyjne

Wiele problemów z zachowaniem ujawnia się dopiero po adopcji, w nowym domu. Dlatego w osiągnięciu skutecznej adopcji kluczową rolę odgrywa poinstruowanie osób adoptujących psy, w jaki sposób mają postępować z nimi w pierwszym okresie po adopcji. Wdrożenie programu doradztwa poadopcyjnego w przypadku występowania problemów z zachowaniem jest bardzo istotnym czynnikiem zmniejszającym liczbę zwierząt zwracanych do schroniska po nieudanych adopcjach.

Doradztwo przed- i poadopcyjne jest szczególnie ważne w przypadku adopcji psa do domu zamieszkałego już przez innego psa lub kota. Jeśli osoba adoptująca ma już psa, to konieczne jest zapoznanie obu psów w bezpiecznych warunkach. W tym celu adoptujący powinien przyjechać do schroniska ze swoim pupilem. Spotkania psów organizuje się na wybiegu i podczas spaceru. Są one nadzorowane przez behawiorystę, który ocenia interakcje psów. W przypadku pozytywnego wyniku i decyzji o adopcji behawiorysta przekazuje szczegółowe wskazówki nowym opiekunom odnośnie do dalszego postępowania z psami w domu, tak, aby proces adaptacji przebiegał spokojnie i bezpiecznie.

Psy, które mają mieszkać z kotami, powinny być poddane testom w celu określenia ich stosunku do kotów. Pozytywny wynik testu może być podstawą do adopcji. Bardzo ważne jest także, aby osoba adoptująca została szczegółowo poinstruowana przez behawiorystę, w jaki sposób wprowadzić

psa do domu z kotem, tak, aby zwiększyć szansę ich wzajemnej akceptacji oraz zachować komfort życia wszystkich domowników.

Jeśli pies ma być adoptowany do domu z dzieckiem, kluczowe jest określenie jego stosunku do dzieci. Po pozytywnym przejściu testu sprawdzającego nastawienie psa do dzieci organizowane jest w schronisku

Miernikiem właściwej opieki nad zwierzętami jest zagwarantowanie pięciu przejawów wolności:

- wolności od głodu i pragnienia,
- wolności od niewygody (dyskomfortu),
- wolności od bólu, ran i chorób,
- wolności od stresu i lęku,
- wolności wyrażania naturalnych zachowań.

- Dobrostan to stan zdrowia fizycznego i psychicznego
- osiągnięty w warunkach pełnej harmonii ustroju w jego
- środowisku życia.

jego spotkanie z całą rodziną, z którą ma zamieszkać. W czasie takiego spotkania behawiorysta ma możliwość obserwacji zachowania zarówno psa, jak i dziecka. Ważne jest, była okazja do wzajemnego poznania się psa i dziecka pod okiem specjalisty, przy zastosowaniu procedur bezpieczeństwa. Kluczowe także jest, aby rodzice dziecka otrzymali dokładne instrukcje na temat zasad bezpiecznych relacji dziecka z psem i sposobu wprowadzenia psa do domu z dzieckiem.

Nadzór dobrostanu

Do zadań behawiorysty należy także nadzór nad dobrostanem zwierząt w schronisku. Dobrostan to stan zdrowia fizycznego i psychicznego osiągnięty w warunkach pełnej harmonii ustroju w jego środowisku życia.

Z uwagi na to, że dobrostan zwierząt odnosi się zarówno do ich zdrowia oraz warunków fizycznych, jak i do samopoczucia psychicznego oraz możliwości wyrażania naturalnych zachowań, kontrola nad przestrzeganiem poziomu dobrostanu powinna być dokonywana w schronisku wspólnie przez behawiorystę i lekarza weterynarii.

Nadzór nad dobrostanem zwierząt w schronisku ze strony behawiorysty dotyczy szczególnie obszaru prawidłowych warunków ich życia, minimalizacji stresu i lęku, a także zapewnienia możliwości realizacji naturalnych zachowań i potrzeb. Realizacja naturalnych zachowań dotyczy w głównej mierze organizacji spacerów w taki sposób, aby psy miały możliwość nie tylko załatwiania potrzeb fizjologicznych ▶

►nych, ale także węszenia, eksploracji otoczenia, kontaktów z innymi psami. Dla dobrego samopoczucia psów bardzo istotne są także wybiegi z tzw. wzbogaconym środowiskiem, które umożliwiają im nie tylko swobodny ruch, ale także zapewniają stymulację umysłową poprzez węszenie i szukanie np. ukrytych smakołyków czy zabawy na różnych przeszkodach polegające na balansowaniu ciałem.

Szkolenia pracowników i wolontariuszy

Innym, nie mniej ważnym, obszarem działania behawiorysty są szkolenia pracowników i wolontariuszy. Dotyczą one zarówno zachowania i sposobu komunikowania się zwierząt, jak i za-

stawą sprawowania przez nich prawidłowej opieki nad zwierzętami. To opiekunowie widzą swoich podopiecznych najczęściej i najwcześniej są w stanie zauważyć nietypowe dla nich zachowania, które mogą świadczyć o chorobie lub złym samopoczuciu. Dlatego ta wiedza jest dla nich niezbędna, aby mogli odpowiednio wcześniej reagować i ograniczać cierpienie zwierząt.

Kluczową rolę w zapewnieniu psom poczucia bezpieczeństwa i komfortu ma odpowiedni dobór psów w boksach, taki, aby nie dochodziło między nimi do starć czy zastraszania jednego psa przez inne. W związku z tym opiekunowie powinni zostać przeszkoleni, na co zwracać uwagę w zachowaniu psów w boksach oraz w jaki sposób

- Efektywność pracy behawiorysty zależy w dużej
- mierze od jego współpracy z opiekunami zwierząt,
- wolontariuszami, lekarzem weterynarii
- i pracownikami biura adopcji.

sad zapewnienia im dobrostanu, czyli sposobów realizacji wyżej wymienionych pięciu form wolności.

Edukacja opiekunów psów, począwszy od najprostszych spraw, jak odpowiedni sposób podchodzenia do psów, zapinania smyczy, po bardziej złożone, jak postępowanie z psami agresywnymi, ogólne zasady bezpieczeństwa w pracy z psami czy rozpoznawanie złego samopoczucia i choroby, jest pod-

przedstawiać sobie nowe psy i łączyć je w grupy w boksach i na wybiegach, aby eliminować ryzyko pogryzień i zminimalizować ich stres.

Szkolenia wolontariuszy są równie ważne, jak szkolenia opiekunów zwierząt. Dotyczą one prawidłowego postępowania z psami w boksach i na spacerach, ale także z uwagi na uczestnictwo wolontariuszy w procesie adopcji, w wizytach podopiecznych oraz ich

bezpośredni kontakt z osobami, które adoptowały zwierzęta ze schroniska, powinny obejmować także zasady postępowania ze zwierzęciem w pierwszym okresie po adopcji. Wolontariusz, który dobrze zna danego psa i ma wiedzę z zakresu rozwiązywania nieskomplikowanych problemów związanych z zachowaniem, jak np.: załatwianie się w domu, ciągnięcie na smyczy czy problemy z samotnym zostawianiem w domu, które mogą pojawić się w nowym domu, jest w stanie skutecznie pomóc osobie adoptującej w pierwszym okresie po adopcji. W przypadku poważniejszych zaburzeń zachowania lub braku efektu zaleceń uzyskanych od wolontariusza korzysta się dodatkowo z pomocy behawiorysty.

Podsumowanie

Niewiele schronisk w Polsce ma możliwość zatrudnienia behawiorysty lub odpowiedniej liczby behawiorystów, w stosunku do liczby zwierząt. W takich sytuacjach bardzo pomocne jest stworzenie systemu praktyk dla studentów kursów i studiów związanych z kierunkami etologii i zoopsychologii. Odpowiednio zorganizowane praktyki są z jednej strony bardzo dobrym narzędziem edukacyjnym dla studentów, a z drugiej strony – stanowią znaczącą pomoc w pracy z psami. Często po odbytych praktykach decydują się oni na dalszą pracę w schronisku w charakterze wolontariuszy. Coraz częściej zdarza się także, że wolontariusze w kolejnym kroku decydują się na podjęcie pracy w schronisku.

Efektywność pracy behawiorysty zależy w dużej mierze od jego współpracy z opiekunami zwierząt, wolontariuszami, lekarzem weterynarii i pracownikami biura adopcji. Ścisła współpraca i wzajemna komunikacja są kluczowe do osiągnięcia wysokiego współczynnika udanych adopcji, na czym najbardziej zależy wszystkim osobom zaangażowanym w schronisku. Drugim nadrzędnym celem do osiągnięcia, nie mniej ważnym od udanych adopcji, jest zapewnienie dobrostanu przebywającym w schronisku zwierzętom, szczególnie, że niektóre z nich spędzają tam całe swoje życie lub znaczącą jego część. □